

INNOWACJA PEDAGOGICZNA
PROGRAMOWO - METODYCZNA
w Szkole Podstawowej nr 15 im. Polskich
Olimpijczyków w Koninie

„MÓWIĄ PALUSZKI”

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA MIGOWEGO DLA DZIECI W
WIEKU WCZESNOSZKOLNYM

Opracowała:
mgr Bożena Nawrocka

"Język migowy jest, w rękach jego mistrzów, językiem pięknym i pełnym ekspresji; to język, dla którego, ani natura, ani sztuka nie znalazły substytutu umożliwiającego głuchym kontakt między sobą. Tak długo jak na naszej planecie będzie, choć dwoje niesłyszących, którzy będą się porozumiewać, język migowy będzie istniał."

J. Schuyler Lon

1. WSTĘP

Przez wiele stuleci rozwijająca się stopniowo wiedza o komunikowaniu się ludzi ograniczała się do zagadnień związanych z wykorzystywaniem w kontaktach społecznych dźwiękowych systemów językowych. Ten naturalny dla człowieka sposób komunikowania się służył członkom określonej wspólnoty językowo-kulturowej do wymiany informacji i wyrażania uczuć. W badaniach nad komunikowaniem się ludzi często jednak pomijano złożoność i bogactwo niewerbalnych elementów zachowań językowych, a także przez bardzo długi czas nie brano w nich pod uwagę języków migowych.

Język migowy to ogół znaków manualno-mimicznych używanych przez niesłyszących do porozumiewania się między sobą. Obecnie naturalny język migowy jest wzbogacony przez formułowanie końcówek fleksyjnych i innych form gramatycznych, za pomocą mowy daktylnej, co upodabnia go do języka naturalnego, jakim posługuje się całe społeczeństwo. Ponad milion osób w Polsce ma uszkodzony słuch w takim stopniu, że utrudnia im to normalne funkcjonowanie w społeczeństwie. Jednak większość z nich, to osoby słabosłyszące, które na co dzień posługują się mową, korzystają z aparatów słuchowych i innych urządzeń ułatwiających słyszenie. Ich problemy polegają na utrudnieniach w komunikacji z innymi ludźmi, w odbiorze dźwięku podczas oglądania telewizji, swobodnym korzystaniu z telefonu itp. Są to jednak uciążliwości życia codziennego, z którymi można się pogodzić i które nie tworzą barier nie do pokonania.

Języki migowe, którymi posługują się osoby niesłyszące, istnieją na świecie od ponad 200 lat, kiedy to zaczęły powstawać pierwsze szkoły dla dzieci niesłyszących, będące pierwszymi skupiskami osób pozbawionych słuchu. W Polsce pierwsza taka szkoła - Instytut Głuchoniemych w Warszawie - powstała w 1817r., od tej daty trzeba liczyć historię polskiego języka migowego. Klasyczny język migowy, zwany naturalnym, składa się z kilku tysięcy znaków pojęciowych o charakterze pozycyjnym oraz organizacji przestrzennej wypowiedzi - środki uzupełniające znaki migowe - mimika, pantomimika, gestykulacja i zachowania kinetyczne. Nie istnieje jeden ogólnoswiatowy język migowy, ale wiele wykształconych języków, których zasięgi nie zawsze pokrywają się z zasięgami języków mówionych.

Do nauki tego języka, podobnie jak innych, trzeba mieć określone predyspozycje, takie jak:

- dobrą sprawność wzroku
- dobrą sprawność manualną,
- dobrą koordynację wzrokowo-ruchową,
- wyrazistą artykulację, która ułatwia osobom niesłyszącym równoległe odczytywanie gestów i mowy z ust.
- dobrą pamięć wzrokową,
- inne predyspozycje (podobnie jak do skutecznej nauki języków obcych).

Poprzez zajęcia, które zamierzam prowadzić, pragnę przybliżyć dzieciom słyszącym język ludzi głuchych. Choć w naszej szkole nie ma dzieci posługujących się tym sposobem komunikacji, chcę, aby poznały one podstawy tego języka. Włączenie do zajęć dzieci zdrowych ma na celu rozszerzenie zakresu języka nie tylko w środowisku osób niedosłyszących. Zajęcia przeze mnie proponowane mają nauczyć dzieci akceptacji, zrozumienia, szacunku i tolerancji wobec ludzi niepełnosprawnych. Mają za zadanie przybliżyć oraz zjednoczyć dwie formy komunikacji-werbalną i manualną, jak również mają służyć integracji obu środowisk. Uboga mowa i problemy w artykulacji utrudniają dzieciom niedosłyszącym kontakty z rówieśnikami. Poprzez udział w zajęciach dzieci słyszące będą mogły pomóc sobie gestem w rozmowach z kolegą, który czegoś nie zrozumie.

Mam nadzieję, że zajęcia przeze mnie proponowane przypadną dzieciom do gustu i będą cieszyły się zainteresowaniem z ich strony. Liczę również na to, że rozbudzę wśród nich zainteresowanie tym językiem, który coraz szerzej wkracza w nasze życie. Myślę, że zostanie on kiedyś wykorzystany przez nich jako jedna z umiejętności przydatna w zdobyciu pracy.

2. OGÓLNE ZAŁOŻENIA INNOWACJI

Głównym założeniem innowacji jest pokazanie dzieciom sposobu porozumiewania się za pomocą gestów, poprzez naukę wybranych znaków języka migowego i alfabetu palcowego.

Uczestnikami innowacji będą uczniowie klas trzecich edukacji wczesnoszkolnej.

Miejsce realizacji : Szkoła Podstawowa nr 15 im. Polskich Olimpijczyków w Koninie
Termin realizacji: 15.02.2016r. – 24.06.2016r.

Forma zajęć innowacyjnych : nieobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne 1 godzina tygodniowo w ramach zajęć z Karty Nauczyciela.

3. CELE OGÓLNE

- Głównym celem jest w jak najszerszym stopniu rozumiana integracja społeczna z osobami niesłyszącymi oraz propagowanie języka migowego, jako najstarszego i najbardziej naturalnego sposobu porozumiewania się osób niesłyszących.
- Wskazanie dzieciom na obecność w świecie do którego przynależą, osób z uszkodzeniami słuchu, których komunikacja jest znacznie utrudniona
- Poznanie specyfiki komunikacji z osobą głuchoniemą
- Wdrażanie do tolerancji inności w świecie społecznym poprzez kontakt z elementarnymi znakami z zakresu ikonografii oraz daktylografii
- Rozbudzenie wrażliwości i otwartości na osoby z upośledzeniami słuchu

4. CELE SZCZEGÓŁOWE

- ✓ poznanie polskiego alfabetu palcowego (daktylografia)
- ✓ poznanie liczebników głównych i porządkowych
- ✓ poznanie podstawowych znaków ideograficznych
- ✓ usprawnienie pracy rąk i ogólnej motoryki ciała, poprzez konieczność przekazywania znaków za pomocą gestów
- ✓ pobudzenie myślenia, poprzez konieczność odtwarzania z pamięci znaków języka migowego

5.METODY

W niniejszej innowacji zastosowane będą następujące metody:

- metoda pokazu – prezentująca
- metoda ćwiczeniowa – utrwalająca
- metoda programowa – z użyciem komputera (słownik języka migowego)
- pogadanka, rozmowa

Ćwiczenia polegają na wielokrotnym wykonywaniu pewnych czynności dla nabycia wprawy i uzyskania coraz wyższej sprawności w danym działaniu.

6.FORMY

W ramach każdej jednostki lekcyjnej wprowadza się różnorodność form pracy np.:

- praca ogólna
- praca indywidualna
- praca w grupach
- praca w parach

7.ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- tablica
- etykiety
- komputer i rzutnik
- ilustracje
- fotografie
- słownik języka migowego

8.PRZEWIDYWANE EFEKTY

Po zrealizowaniu innowacji dziecko:

- Rozumie dlaczego niesłyszący "mówią paluszkami"
- Jest świadome potrzeby integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi
- Rozumie, że osoby z upośledzeniami słuchu są takimi samymi ludźmi jak wszyscy inni, pełnosprawni i jest wrażliwe, otwarte na takich ludzi
- Ma świadomość potrzeby uczenia się języka migowego w celu komunikacji z takimi ludźmi. Zna alfabet palcowy i liczebniki języka migowego
- Zna podstawowe znaki i zwroty języka migowego
- Wie, jak wygląda słownik języka migowego i czym różni się od innych słowników

9.DZIAŁY TEMATYCZNE

I. Wprowadzenie w tematykę zajęć, przedstawienie celu spotkania.

II. Daktylografia.

- 1.Przekazanie alfabetu palcowego i odbiór-znaki statyczne.
- 2.Przekazanie i odbiór alfabetu palcowego-znaki dynamiczne.
- 3.Przekazanie i odbiór alfabetu palcowego określających liczby.
- 4.Utrwalenie znaków określających liczby.

III. Ideografia.

1. Przekazanie i odbieranie znaków z wykorzystaniem słownictwa podstawowego. Znaki ideograficzne związane z tematem "Rodzina i dom".
2. Znaki ideograficzne związane z tematem "W szkole".
3. Znaki ideograficzne związane z tematem "Barwy i odzież".
4. Znaki ideograficzne związane z tematem "Czas i przestrzeń".
5. Znaki ideograficzne związane z tematem "Dni tygodnia".
6. Znaki ideograficzne związane z tematem "miesiące i pory roku".
7. Znaki ideograficzne związane z tematem "Części ciała".
8. Znaki ideograficzne związane z tematem "U lekarza".

9. Znaki ideograficzne związane z tematem "W mieście".

10. Znaki ideograficzne związane z tematem "w kuchni".

10.EWALUACJA

Proces ewaluacji dziecka to podstawowy i najważniejszy moment wszystkich działań nauczyciela. Do analizy ewaluacji został wykorzystany typ podsumowujący. Celem ewaluacji było sprawdzenie efektywności zamierzonych działań. Środkiem za pomocą którego dokonam ewaluacji będzie ankieta skierowana do rodziców, rozmowa z uczestnikami innowacji, oraz sprawozdanie z jej przebiegu. W trakcie realizacji programu zakładam systematyczną ewaluację programu w formie słownej oceny uczestników, kontroli osiągnięć uczniów poprzez obserwację pracy na zajęciach.

BIBLIOGRAFIA:

D. Bouvet: Mowa dziecka wychowanie dwujęzyczne dziecka niesłyszącego. WSiP, Warszawa 1996

W.Pietrzak :Język migany w szkole. WSiP, Warszawa 1992

B. Szczepankowski: Język migany w szkole. WSiP, Warszawa 1988

B. Szczepankowski: Pomoce techniczne dla osób z niesprawnym narządem słuchu. W: S. Jakubowski, R. Serafin, B. Szczepankowski: Pomoce techniczne dla osób niepełnosprawnych. CNBSI, Warszawa 1994

B. Szczepankowski: Oczy pomagają słyszeć. Podręcznik odczytywania mowy z ust. PZG, Warszawa 1973, s. 5-7

B. Szczepankowski, D. Koncewicz: Język migowy w terapii. Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi, Łódź 2012